

REDACTOR
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINI-
BLAJ—JUDETUL AL.

MANUSCRI-
— INAI

Biblioteca »Universității« 201

Unirea

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 70 Lei
Pe 6 luni . . . 35 Lei
Pe 3 luni . . . 18 Lei
Numărul 1.50 Lei

Pentru inserate se plătește 4 lei de șir garmond. La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Un cuvânt necesar.

Ieșind aici la Blaj, în centrul arhidiecezei și a mitropoliei noastre, multă lume ne aseamănă cu organele de publicitate ale altor centre bisericesti (ca »Sionul Românesc« din Lugoj ori »Curierul Creștin« din Gherla), și în deosebi îi place să ne pună alături de »Telegraful Român«, organul oficios al mitropoliei ortodoxe dela Sibiu. Ne socotește, cu un cuvânt, drept un organ oficios, ori măcar semificios, al arhidiecezei de Blaj, dacă nu chiar a mitropoliei întregi.

Or, lucrurile stau altfel. Mitropolia, ca atare, nu are nici un organ de publicitate, iar Ordinariatul arhidiecezan comunică anunțurile sale oficiale pe calea așanumitelor »Cerculare« tipărite din vreme în vreme, când lipsa o cere. »Unirea« nu are deci nici un caracter de oficialitate. Ea este un organ cu totul independent de oficialitatea bisericească a Blajului, fiind proprietatea aceluia, cari s'au angajat să-l susțină și să-l îndrume. Tot ce se scrie în această foaie privește deci exclusiv pe aceștia și în primul rând pe redactorul ei.

Am ținut să facem aceste constatări, pentru a se evita pe viitor orice neînțelegeri și supărări și pentru a pune autoritatea noastră bisericească la adăpostul oricăror molestări pe tema celor publicate în organul acesta.

Clara paxta, boni amici.

Redacția.

Organizarea sărbătorilor.

— Pe marginea unui articol al dlui N. Iorga. —

(=) Nemulțumit de felul cum se țin azi sărbătorile, d. N. Iorga scrie, sub titlul de mai sus, în numărul de Crăciun al »Adevărului« un lung articol, merit să provoace o schimbare în prăznuirea din jurul acestor »nobile legende sacre«, cum îi place să le numească.

„In loc de cârnați, chișcă și vin“, la ce se reduce »petrecerea bună« dela aceste sărbători, în cursul cărora »și omul cel mai sărac și mai năcăjit se crede dator față de sine însuși să-și acorde o mică indigestie de iarnă și una de primăvară“, d. Iorga crede că odihna de sărbători ar putea fi întrebunțată mai bine, mai moral. În trecut, când »la capătul unui lung și greu post« se mai puteau înțelege saturnalele de mâncare și beutură, absolut neînțelese azi, când nu le premerge nici o privațiune (!), se mai adaugea la acestea totdeauna și altceva: hrana sufletească trebuincioasă. Se căuta, ca sărbătorile »să aibă un sens real și profund în legătură cu... toate necesitățile sufletești ale epocii.« »Căci — așa continuă d. Iorga și ținem să subliniem aceste șire pentru a fixa această nouă orientare în materie religioasă —, îndatăce o formă, cât de venerabilă, cât de sacră, cu oricât de miraculoasă origine și cu oricât de îndelungată vechime (!), nu

prinde esența vremii care trece, ea își pierde însemnătatea și devine un simplu pretext pentru orice vrei alta, decât menirea ei dintâi“.

Că nu e bine cum e, o vedem cu toții și d. Iorga simte că ar trebui să se facă ceva, dar fără să poată spune că ce anume. Se mulțumește deci cu vorbele: »Ceva, care să puie în legătură cel mai vechiu trecut cu cea mai tinără din aspirațiile noastre; care să... unească filosofia de azi, seacă, rece, hârbăreață, cu simbolul de mult, cald, viu, în stare să reverse în orice inimă aceeași lumină clară și dulce“. Și când e vorba de organele prin cari s'ar putea da acest ceva, spune: »Să se gândească organele de stat. Să se chibzuiască școlile. Asociațiile pentru cultură să se consulte.“ —

D. N. Iorga are deplină dreptate în fond, dar nu și în formă. Neapărat trebuie să se facă ceva, »căci într'adevăr e păcat, ca în această epocă de fier, cum zice dânsul, măcar zilele de aur ale sărbătorilor să nu-și aibă toată strălucirea curată de care sunt capabile, când, sub candelile aprinse la icoanele străbune, sufletul ar vorbi sufletelor, ca să le purifice și să le înalte“. Dar nu uitați stat, nu dela școli și nu dela asociațiile pentru cultură poate și trebuie să se aștepte aceasta, ci singur și exclusiv dela biserică. Și dacă d. Iorga nici nu se gândește la dânsa, înseamnă că nu mai are nici o nădejde, că biserica lui ortodoxă ar putea să aducă societății române această »lumină clară și dulce“.

Suntem și noi de această părere și de aceea nu vom înceta să spunem într'una, de acum înainte cu vorbele dlui Iorga, că »îndată-ce o formă, cât de venerabilă, cât de sacră... și cu oricât de îndelungată vechime, nu prinde esența vremii care trece, ea își pierde însemnătatea« și — întregim noi — trebuie schimbată.

S'o facem, noi suntem gata. Și ne bucurăm, că d. N. Iorga, poate fără s'o vrea, a intrat pușintel în tabăra noastră.

Cuvinte frumoase. La obișnuitele recepții oficiale de anul nou din București, s'au spus de astădată din partea mitropolitului primat Miron Cristea cuvinte deosebit de frumoase, pe cari ne grăbim a-le încresta în următoarele:

„O schimbare a moravurilor se impune pretutindenea, a spus păr. mitropolit, și toți factorii conducători ai țării au datorința a contribui cu tot ce pot la îndreptarea celor rătăciți pe calea binelui.

„Leacuri și mijloace de îndreptare pot fi multe. Biserica crede, oă începutul trebuie făcut cu tineretul, a cărui suflet maleabil e mai accesibil de îndrumări bune“. Arătând apoi, că această tinerime trebuie să primească mai presus de orice carte și învățătură o adevărată educație, spune că »educație fără învățământ religios e cu neputință. Deci o îngrijire specială se recere a învățământului religios în școlile primare, secundare și profesionale, oăci astăzi este cât se poate de insuficient și ne-

gligat. Fără educație religioasă omul se însălbățește; și e știut, că nu există o putere mai primejdioasă și mai distructivă decât tocmai omul însălbățit“.

Fiind în preajma reformelor mari, pe cari ministrul Anghelescu vrea să le introducă pe întreagă linia învățământului, ne bucurăm din inimă de aceste cuvinte ale înaltului prelat ortodox.

Este timpul suprem, ca biserica ortodoxă în grija căreia stă în bună parte moralitatea țării, să mediteze asupra prăpastiei morale spre care mergem din propria ei vină, și să caute a lucra din toate puterile pentru a preveni prăbușirea finală. Încă nu e totul pierdut și de aceea ne-ar plăcea dacă cele spuse de păr. Cristea în fața M. Sale Regelui, nu ar fi numai cuvinte frumoase, ci ar însemna un adevărat program de acțiune, pentru realizarea integrală a căruia s'ar chema apoi într'ajutor toate forțele morale ale neamului.

Vorbe am mai auzit. Să vedem acum ortodoxismul român și la muncă, dar mai ales la luptă — căci fără ea nu va merge — pentru înfăptuirea acestor idei.

Dar oare mai putem avea această nădejde, ori poate mai curând trebuie să spunem cu poetul: Nu'nvie morții, e'nzadar, copile!

Se va vedea.

„Patronajul“ la noi. În legătură cu un caz mai recent — ca atâtea altele —, cari însă nu trec în importanță peste faptele diverse ale zilei, citim totuși mai nou într'un mare ziar din capitală următoarele: »Atâtea fete tinere, desrădăcinate de o soartă vrășmașă din mediul familial, atâtea păsărele rămase fără cuib, sosesc și în București, spre a căuta un azil în posibilitățile de muncă ale orașului. Dar încă dela cei dintâi pași făcuți în capitală, cursele se deschid pretutindeni și pierzania le pândește. Lipsa de cunoștință și lipsa de experiență le fac să nu se poată orienta, să nu știe unde să se adreseze pentru a găsi adăpost și muncă. Unde ar putea afla o găzduire prietenoasă și ocrotitoare? Cine să le îndrumeze spre instituțiile cari ar avea nevoie de ele? Cele mai multe coboară atunci treptele fatale: mizeria, noroiul, decăderea“.

Vorbindu-se apoi de ceea ce se face în această direcție în țările apusene, »unde sentimentul de solidaritate națională e mai dezvoltat“, arătându-ni-se ce și cum lucrează acolo societățile numite »patronaj«, îndrumate de oamenii bisericii, se constată cu multă durere, că la noi lipsește până acum cu desăvârșire o instituție similară. Dar »e vorba, așa ni-se spune, că și la noi să se afirme acum de curând o inițiativă în această direcție. Asociația femeilor creștine, în unire cu Asistența socială, urmăresc acum mijloacele de a înfăptui ideea“.

Pentruca o idee, care de atâtea vreme preocupă pe conducătorii mișcărilor sociale din Apus, și care are o întreagă literatură acolo, să înceapă a se afirma, cât de cât, și la noi a

trebuie deci ca inițiativa să o iee o „societate de femei creștine“, bine cunoscuta J. W. C. A. cu totul străină de apele ortodoxismului „dominant“ și singur „național“!

Și totuși, poate că nu se va găsi nimeni, care se spună că acțiunea despre care e vorba n'ar fi o acțiune eminentamente națională.

„Beiuș“ și Beiușul.*)

— Pentru d. prof. univ. I. Simionescu —
de prof. Dr. C. Pavel.

Urmând a răspunde foitei, cu titlul dintre ghilemelele de mai sus, apărută în „Viitorul“, acest ziar, după o târăgănare aproape de o lună, sub diferite pretexte, refuză să publice observațiile mele. — D. director al „Viitorului“ mai preferă, ca cetitorii ziarului său și opinia publică să rămâie cu informațiuni tendențioase și răutăcioase asupra vechilor instituțiuni culturale românești din Beiuș, decât, în interesul acestei culturi, câțiva oameni și niște năzbâtii să fie puse la punct.

S'a întâmplat așa de bine, că în Nr. din 6 Noemvrie a. c. al „Viitorului“ d. prof. univ. I. Simionescu, urmând a-și scrie impresiile de prin Ardeal, are câteva cuvinte și asupra vechiului orașel de școli, care este Beiușul.

Tabloul însă, în care ține să prinză acest centru școlar, nu este acela al Beiușului, ci mai de grabă ne prezintă chipul particular și foarte ciudat al Domniei-sale de a cerceta și aprecia oamenii și locurile pentru o nouă Românie pitorească.

Un drum dela Orade până la Beiuș e zugrăvit cu intuițiune, căldură și largi draperii de pitoresc. Decât, la teoria: „Stări geografice și istorice la fel aduc aceleași rezultate sociale și economice“, — incape o leacă de vorbă. Cele istorice da; cele geografice nu. Unde sunt în cazul acesta omul, și munca. Cum stăm atunci cu Olanda, Svițera, ori Scandinavia. Nici comparația dintre Bihor și Moldova nu-i cea mai reușită. Moldova numai dela Unire, — vreme de șaisăzeci de ani, stă sub oblăduirea guvernelor naționale, Bihorul de o mie de ani sub jug străin.

Ceeace însă ne miră este prisma, prin care d. profesor universitar, om al școlii și bărbat de știință, vede și apreciază un vechiu focal de lumină și cultură românească din cel mai expus loc. D. profesor Simionescu — incontestabil — are tot dreptul să se impresioneze în chipul cel mai subiectiv. Decât, unele din aceste impresiuni și observațiuni — să-le zicem așa — contrastează deabinele adevărului și celui mai elementar simț de dreptate. De aceea să-mi fie iertat a-i atrage binevoitoarea atențiune asupra unor greșeli și grele jicniri, la cari — îmi place a crede — involuntar se pretează.

Domnia-sa, — pe semne, — a venit pe aici în calitate de inspector general al dihoniei confesionale, delegat din partea acelor, cari cu orice preț caută, ca această pacoste adusă pe capul bietului Ardeal de niște zănatici și inconstienți, să inflorască și să rodească. Nu-i mirare, dacă în Beiuș n'a văzut decât: „Turnurile bisericilor svelte terminate ca o săgeată“, — și constată, că: „Lupta nenorocită între frați este aici, în Beiușul izolat, mai acută decât ori unde“.

Și cum d. profesor mulțumindu-se cu efectul, nu caută să afle mai de aproape cauza și dedesuptul acestei lupte, — mai degrabă o prea șubredă platformă pentru un dubios rol social și politic, — rog să binevoiască a cu-

noaște, că aici, în Beiuș, între frați, nu există nici o luptă nenorocită. — Ceece se complace în teme de aceasta natură, acela nu-i frate cu nime. Oamenii cinstiți, factorii vrednici ai vieții noastre publice, aparținători celor două biserici românești, de mult și-au dat samă: unde dau și unde creapă aceste sfășieri păcătoase și adânc păgubitoare pentru opera de reconstruire internă a țării.

„Biserica unită — urmează mai departe d. profesor — privilegiată, posedând aici latifundii, se ridică prea semeată în fața celeilalte, silită să strângă cu talerul susținerea ei zilnică“. Biserica unită din Beiuș n'are nici un privilegiu, afară de acela să propovoduiască vârtușile creștinești și cetățenești în mijlocul poporului românesc. Această biserică tocmai așa e silită să-și strângă cu talerul — precum își și strânge — susținerea sa zilnică ca și biserica neunită. — Urmează că biserica unită, română, nu se ridică semeată în fața celeilalte biserici românești. Și de alminteri insolența bisericească este o vârtute de proveniență mai recentă în Ardeal.

Nu știu cum se face, că d. profesor Simionescu, fire scrutătoare, n'a aflat până azi cum s'a iscat și de unde vine aceasta luptă nenorocită între frați.

Latifundiile, de cari pomenește d. profesor, sunt ale episcopiei unite române din Oradea-mare. Cu aceste latifundii, — niște vârfuri de munți și deschizături de codrii — proprietarii după vremuri, episcopii români ai Orăzii, au urmărit alt scop decât acela să privească semeț în fața celeilalte biserici românești. — Dacă Domnia-Voastră, d-le profesor, făcând o scurtă mișcare prin piața Beiușului și pe strada ce vine dela gară, v'ați fi interesat — cum era și lucru firesc — asupra menirii pe care o au frumoasele clădiri — vechi și nou —, ce se ridică aici maestos ca și un steag ieșit biruitor din lupte și grele lupte, ați fi aflat că toate aceste ziduri adăpostesc vechile școli românești ale Beiușului. Sunt jertfele episcopilor români uniți ai Orăzii-mari, ridicate întru luminarea și propășirea poporului românesc, începând din vremea, când Gheorghe Lazar se căznia să samene și dincolo o leacă de grâu curat și fără neghină și până azi. — Sunt cele două licee și cele două internate gr. cat. românești, între ale căror istorice ziduri azi se cresc aproape opt sute de copii ai neamului românesc, fără deosebire de confesiune.

Și pășind — chiar și din greșală — pragul acestor școli, în fața icoanei mohorte a episcopului Samuil Vulcan, strălucita figură și neîntrecutul Mecena al Renașterii române, ați fi simțit, d-le profesor, barem pe o clipă de reflexivitate senină, plutind de asupra Dv. suflului vremilor înțelepte și al marilor generații de sacrificiu. — Cu ochii ați fi văzut, cum de un veac încoace aproape fiecare episcop s'a silit, între grele frământări și lupte — când contra cutropirii nemțești (1850—67), când contra celei ungurești (1867—1918) să mai adaogă și lărgiască după puțină succesiunea lui Vulcan, ca într'o zi dorobanțul român s'o găsească gata și capabilă de a continua prin cultură opera spadei. — Vreme de o sută de ani a alergat aici, la aceste școli, tinerimea română de pretutindenea ca la cea mai înaintată și mai bătută fortăreață a graiului românesc în întinderea lui către șesul Ungariei. — Și vine și azi din toate părțile, din Ardeal și vechiul Regat deopotrivă. Nici odată aceste școli n'au fost mai cercetate și munca lor mai apreciată de obștea românească decât tocmai zilele noastre, deși aproape fiecare ținut și județ își are liceul.

— „Vechile școli confesionale din Beiuș odată cetățui românești“, cum binevoește a-le gratifica d. profesor Simionescu, sunt te-

mute cetățui românești și astăzi și vor fi veacuri înainte, câtă vreme vârtușile creștinești, adevărata creștere românească și dragostea de neam nu vor pieri din Țara-românească.

Clădirile, înzestrările și donațiunile făcute de episcopii români uniți ai Orăzii-mari din aceste modeste latifundii, azi insumează sute de milioane. Și să am iertare, d-le profesor, dacă întreb: cutare familie boerească, d. p. familia Cantacuzino, posedând de optzeci și cinci de ori mai mari moșii decât episcopii uniți ai Orăzii, cam cât a jertfit în suta trecută pentru cultura neamului românesc.

Urmează legenda cu lezuiții.

D. profesor universitar dela Iași, I. Simionescu scrie: „Nu a fost vorba, o clipă, ca în vechile școli confesionale, odată cetățui românești, să-se aducă acum profesori iezuiți? Ca un fior trecu această veste... (sic)“. — La sf. episcopie unită, românească, din Orade, mai în vară, s'a sulevat ideea, ca în vederea lipsei de pedagogi și meditari la l. franceză pentru internatul de băeți, și nu pentru liceu, să se ceară din Franța vre-o 2—3 călugări dintr'un ordin călugăresc școlar. Atât. Ajunge însă, ca o lume oarecare, în loc să-și vază de propriile mizerii, să se alarmeze, să simtă trecând-o fiori, iar d. profesor universitar dela Iași, necăutând să aibă o clară indicație a situațiunii, în cucernicii meditari de l. franceză să vază nici mai mult, nici mai puțin, decât: „O rand ținută deschisă, care pune în pericol însăși închiegarea cu atâtea jertfe a statului român“.

Atâta violență de raționament mă dispensează dela orice vorbă mai departe pe tema aceasta.

Imprecis, pripit, și foarte tendențios în trei cuvinte dând gata vechile școli din Beiuș, d. profesor de încheiere se dedă și la profeții, când zice că prin școala normală de învățătoare, care pe atunci, în vară, nici nu exista: „Beiușul își poate reface și întări faima de odinioară, devenind straja românismului“. Care va se zică, faima Beiușului e mai de grabă în funcțiune de ceeace nu-i și încă nu știm cum va fi, decât de ceeace a fost vreme de un veac și este și astăzi. Și d. profesor Simionescu regretă, tot pe aceeaș pagină, înfepăturile confesionalismului pe care îl numește: „Luptă nenorocită între frați.“

Nu e ciudat?

Eu din parte-mi doresc din toată inima mea creștinească și românească, ca această școală normală de învățătoare, prin ridicarea și intensificarea învățământului primar în părțile aceste, să devie un nou și nesmintit reazim al școlilor secundare de aici, iar Beiușul României-mari un usecat isvor de lumină cu revărsări binefăcătoare asupra poporului românesc dela aceste hotare ale țării.

Și dacă d. profesor în trecerea pe aici, — sechestrat — cum — pe semne — s'a lăsat să fie, a auzit ceva și asupra unei diferențe de idei între intelectualii din Beiuș pe tema acestei școli, rog, ca de data aceasta, atât Domnia-sa, cât și publicul românesc nepreocupat, să afle dela mine ordinea faptelor și purul adevăr în chestia mult agitată a școlii normale de învățătoare din Beiuș.

Vreme de doi ani de zile factorii în drept au ținut o samă de consfătuiri cu reprezentanța orașului asupra menirii grandioasei clădiri rămase aici dela stăpânirea ungurească. — Intelectualii din loc, având în vedere situația grea a orașenilor, din cauza că Reg. 101/2 este și azi cantonat, iar depozitele și atelierile regimentului sunt așezate în nu mai puțin de douăzeci și cinci de locuri; mai având în vedere nevoile populației din acest ținut, cu cinci plăși, la o depărtare de 100—120 km. de tribunalul din Orade, au stărui, prin un schimb de edificii, mai întâi la aranjarea ar-

* Din lipsă de spațiu publicăm acest articol cu ceva întârziere, pentru care cerem autorului cuvenitele scuse.

materii, atât de scumpă în ochii noștri și la deschiderea tribunalului din Beiuș și numai în măsura, în care s'ar putea face față acestor greutăți, am cerut ca guvernul să revie mai târziu și asupra școlii normale.

Ministerul instrucțiunii, pe tema că edificiul e destinat pentru școală, n'a cedat nici armatei nici justiției și nici nevoilor orașului. Mai pe urmă, în ziua de 22 Maiu 1922, intelectualii din Beiuș și delegații populației din jur iar au ținut o lungă constătuire sub președinția d-lui ministru al cultelor și artelor, *Constantin Banu*, deputatul Beiușului, în care au solicitat deschiderea unei școli normale de învățători și nu de învățătoare, de vremece, pentru ținutul acesta deluros, cu sate resfirate și aproape inaccesibile, o atare școală e mai potrivită și are mai mult rost. Experiența celor doi ani din urmă încă are căderea să ne pună pe gânduri în privința aceasta, când o covârșitoare parte a absolvenților dela școlile normale de învățătoare, precum constată chiar și ziarul „*Infrățirea*” din Cluj, se ferește să intre în învățământ și mai bine pleacă pe ici-colea, prin biurouri, ori cer să fie primite în liceu. Resortul instrucțiunii din Cluj are cuvântul. Statul aruncă astăzi sume enorme pentru aceste școli, iar satele rămân și pe mai departe în întuneric — și e păcat.

Guvernul însă mai de grabă a dat ascultare unor vorbe puțin ponderate, decât să fie samă de justele noastre doleanțe, înaintate și motivate și într'un memoriu. Bine. Noi de atunci nu mai avem nici un cuvânt, ci dorim dorim, ca imensele cheltuieli din partea Statului să fie pe deplin justificate și respătite.

Întreb acum: dacă cumpănirea unei chestiuni, atât de importante, din toate punctele de vedere, poate fi restălmăcită în senzul de a micșora ori chiar a pune la îndoială patriotismul și bunele intențiuni ale unor vechi și vrednici luptători și distinși bărbați de școală.

Dacă cutare răcănel al condeiului se pretează — cum se întâmplă — la exhibiții inconștiente, treci mai departe cu un zimbet de creștinească indulgență. Când însă un profesor de universitate se repezește și cu un faircroire de experiență la fața locului te dă gata, să ni-se ierte dacă nu suntem dispuși a mai primi insulte în loc de recunoștință, ori cel puțin în loc de: Bună-ziuă. —

Am scris aceste rânduri din respect către d. prof. Simionescu, văzându-l în halul în care a ajuns pe urma unor vorbe spuse la ureche. Domnia-sa trecând pe la noi avea puțința să se intereseze și informeze mai de aproape și dela bărbați de școală asupra Beiușului. Și atunci — cred — că pe cât: „*li era de drag fără să-l cunoască*” — vorba *dsale* — pe atât li devenia și mai drag, cunoscând adevăratul Beiuș în tot ceea ce a fost și este și astăzi, nu numai odată.

Și am scris aceste rânduri și din adânc devotament către aceste școli, azi atât de nesocotite din partea celor cu cuvintele: cultură, consolidare, progres, refacere — gândindu-se mai de aproape la refacerea proprie, veșnic pe buze — Cine au fost aceștia mai deunăzi, cine vor fi ca mâine, pe mine unul puțin mă privește. Știu și mărturisesc un lucru, știut și mărturisit de toată lumea de bine, că aceste școli, în rândul dintâi, au fost, sunt și vor fi ale neamului românesc.

De o sută de ani aceste școli răspândesc lumina, trezesc și întăresc conștiința și demnitatea națională aici la hotarele românismului. Rolul acestor cetățui românești — și dealtădată și de azi — nu se poate mai bine evidenția, decât din ura neasămuită a dușmanului milenar, care în ultima disperare tocmai în intelectualii români din acest oraș a izbit cu mai multă cruzime și poftă de sânge.

Acest aport cultural — așa cred — învrednicește aprecierea și adâncă recunoștință a tuturor inimilor curate și minților luminate din Țara-românească.

Revistă bisericească.

Zilele acestea s'au trimis ministerului cultelor *observările bisericii noastre referitoare la proiectul de lege al regimului cultelor*, în legătură cu noua Constituție. În numărul viitor sperăm să ne putem ocupa și noi mai pe larg de acest proiect.

În cadrele Casei de citire »*Nicolae Iorga*« s'a pornit la Lugoj o serie de *conferențe pentru intelectuali*. Prima a ținut-o Preasfințitul Dr. *Alexandru Niculescu*, vorbind despre »*Dumnezeu în natură*«. Faptul merită să fie relevat cu deosebire pentru noul drum de apostolie, pe care pornește tinărul episcop dela Lugoj.

Din București aflăm, că *Mgr. Francis Marmaggi*, *Nunțul apostolic din București*, s'a întors din misiunea sa la *Constantinopol*, Sâmbăta trecută. Ne bucurăm de această știre, fiindcă problemele bisericești, ridicate la suprafață în legătură cu noua Constituție a țării, reclamă prezența lui în capitală.

Dintr'un cercular mai nou al episcopului latin din *Alba-Iulia* reținem următoarea dorință adresată clerului său: »*In secret să ni-se comunice, după cea mai bună conștiință a fiecăruia, numele celor socotiți vrednici și apți pentru canonicat și alte dinstinșii a) din protopopiat și b) din eparhie întreagă*«. — Ideea nu e nouă și fiindcă are temei și în noul »*Corpus Iuris*« ea se va generaliza probabil foarte curând și în alte eparhii. O cere, se vede, spiritul vremii și biserica nu poate decât să profite pe urma acestor înoviri.

Dintr'o dare de seamă a fruntașului politic sas *Rudolf Brandsch*, deputatul Sibiului, aflăm, că *subvenția acordată de guvern bisericii și școlii săsești* a fost majorată cu 7 milioane Lei, așa că acum face cu totul 12 și jumătate milioane Lei pe an. — E bine să se știe și aceasta.

Gazetele anunță, că episcopul *Ciorogariu* dela *Oradea-mare* ar fi luat *inițiativa înființării unei facultăți de teologie ortodoxă* pe lângă Academia de drept de acolo. — Și te pomenești că și aceasta nouă facultate ortodoxă se va înființa, fără ca în chestia facultății noastre catolice să se fi făcut vre-un pas mai departe!

Intervențiile făcute la *Lausanne* în favorul patriarhatului ecumenic au avut rezultatul dorit. *Turcii au renunțat la gândul ca patriarhatul să fie scos din Constantinopol*, dar în schimb patriarhatul va trebui să renunțe la funcțiunile sale civile, păstrând numai atribuțiile de șef religios. Mult a contribuit la această soluție personalitatea bine apreciată în Apus a actualului patriarh *Meletie*.

În zilele de 4—8 Iulie c. se va ținea la *Paris un congres euharistic național*, pentru buna reușită a căruia se fac de pe acum pregătiri foarte întinse. În fruntea mișcării stă Cardinalul din *Paris*, *Dubois*, șeful bisericii catolice din Franța.

În zilele de 13—5 Ianuarie c. s'a ținut la *Milano un congres pentru moralitatea publică*. Dintre subiectele discutate la acest congres reținem următoarele: 1. Cercarea paternității. 2. Legea referitoare la pornografie. 3. Cinematograful. 4. Legea jocului. — Tot atâtea chestiuni,

asupra cărora ar trebui să mediteze cât mai profund și societatea noastră română.

Din Roma se anunță, că în 3 Ianuarie c. s'a stins acolo *Mgr. Iuliu Tiberghien*, un apreciat orientalist de origine franceză, care a fost și consultor al s. Congregații pro *Eclesia orientali*. Moartea lui a stârnit pretutindeni regrete simțite.

Săptămâna politică.

Poimâne, Luni în 22 Ianuarie, se reîncepe *activitatea parlamentului*, fără ca măcar cercurile guvernamentale să fie încă bine orientate asupra urmărilor politice, pe cari ar putea să le aibă aducerea proiectului noii constituții în fața corpurilor legiuitoare. E vorba deci, că deocamdată se vor supune la dezbateri alte proiecte, în nădejdea că pe urmă tot se va putea ajunge la o înțelegere cu partidele opoziționale, fără de asentimentul cărora nici guvernul nu crede că s'ar putea face noua Constituție. Ca ultim balon de încercare e vorba să servească asigurarea, dată cu cele mai depline garanții, că opoziția să nu facă piedeci la votarea acestei legi, și pe urmă guvernul să depună apoi imediat sarcia guvernării.

— În ce privește votarea constituției, guvernul pune mari nădejdi pe *frământările din partidul poporului*. Frațiunea dlui *Argetoianu*, care — urmărind cu toate puterile scopul de-ași asigura succesiunea la guvern — dorește să reîntre în parlament, pare a fi apucat deasupra curentului contrar presidat de d. *Averescu*, așa că se dă ca singur, că acesta se va retrage dela conducere — plecând chiar în străinătate —, pentruca frațiunea argetoiană să-și poată face jocul deplin. Iarși alte svonuri știu de o apropiere a acestui partid de partidul național, ceea ce ar fi echivalent cu o sacrificare a averescanismului ardelean, în frunte cu d. *Octavian Goga*. Ori cum ar fi, situația din sinul acestui partid trebuie să se limpezească destul de curând.

— *Atitudinea partidului național român* este până acum neschimbată. Nu cunoaștem încă hotărîrea comitetului executiv referitoare la demersul făcut de biroul Camerei pentru intrarea în parlament a deputaților, dar nu credem că ea ar putea însemna o revenire dela calea urmată până acum.

— Și aceasta cu deosebire pentru motivul, că, pe urma unei arestări recente a dlui *Mihalache*, *raporturile dintre guvern și partidul țărănist* au ajuns de nou foarte încordate. Se dă deci ca sigur, că țărăniștii nu vor putea fi nici decum capacitați să accepteze o soluție favorabilă votării Constituției liberale. O scrisoare deschisă, adresată zilele trecute de d. *Mihalache* către partizanii săi, vorbește de o „reprimare a abuzurilor cu abuzuri” și aceasta deschide perspectiva unor viitoare lupte politice din cele mai violente.

— Tăria acestor lupte nu e nădejde să fie potolite prin evenimentele din afară, fiindcă acestea încep să reîntre — în ceea ce privește mai de aproape — în normal. *Conflictul nostru cu Ungaria*, în jurul căruia s'a făcut poate prea multă zarvă, pare a se fi aplanat. Un demers verbal al Micei Entente, însoțit de o notă colectivă a marilor puteri semnate și-a avut, se vede, efectul. În orice caz conflictul nu mai prezintă greutatea de până acuma.

— În ce privește apoi *legăturile noastre cu Rusia*, lucrurile par a sta și mai bine. Pertractările dlui *Diamandi* cu *Cicerin* merg bine și se vorbește chiar, că s'ar fi ajuns la semnarea păcii. Baza ar fi tot cea veche, pusă de d. *Vaida* prin intermediul dlui *Ciotori*, cu

escepțiunea tezaurului, la care am fi renunțat. Pacea s'ar fi încheiat deci cu o pierdere de 2 miliarde Lei aur (circa 70 miliarde Lei), față de avantajile pe cari le puteam avea pe vremea dlui Vaida.

— *Situația s'a limpezit puțin și la Lausanne.* Chestia minorităților și a patriarhatului este definitiv aranjată, iar în ce privește strămtorile lucrurile merg bine. Singur capitulațiunile mai fac greutate, dar se speră că în urmă Turcii vor ceda și în punctul acesta.

— Singurul punct întunecat pe orizontul politicii europene este acum *ocuparea franceză de pe Rhin*, care este un fapt împlinit. Germania, la rândul ei, se încapăținează; a început să răspundă cu un boicot comercial și cu mari demonstrații de protest în lăuntrul țării. Și aceasta poate să provoace de nou un mare războiu european.

— Ca un lucru mai puțin important, dar care totuși merită a fi relevat încreștăm *moartea ex-regelui Constantin al Greciei*. Ea a venit pe neașteptate, pe urma unei boli de rinichi împreună cu arteroscleroză.

Știri mărunte.

Personale. *Dumineca trecută, în ziua de anul nou, pâr. mitropolit VASILE a împlinit vârsta de 50 ani. La urările de bine ce i-au sosit din prilejul acesta din toate părțile, adăugem și noi felicitările noastre sincere, dorindu-i încă mulți ani cu sănătate deplină.*

— Săptămâna trecută *pâr. episcop Alexandru al Lugojului* a fost câteva zile oaspele Escelenței Sale mitropolitului, cu care a conferit importante chestiuni bisericesti-școlare.

— P. V. Ordinariat arhidiecezan a numit pe *pâr. Nicolae Radu* de paroh al Hăbucului (prot. Reghin).

A murit Urban Iarnik. Cunoscutul profesor de filologie dela universitatea din Praga s'a stins la 12 Ianuarie c. în vârstă de 75 ani. A fost un sincer și devotat prieten al neamului nostru și un mare iubitor și chiar admirator al limbii române. O știe lumea întreagă, fiindcă nu credem să fie cărturar român, care să nu fi citit ceva din peana celui ce atât de des figura pe paginile publicațiilor noastre ardelenesti mai de seamă. Ne-a vizitat în deosebite rânduri, mai pe urmă în 1919, pentru a se bucura împreună cu noi de unirea făcută. Blajul nostru cu deosebire i-a fost drag, pentru legăturile sale de prietenie cu regretatul academician I. M. Moldovanu, și de câteori venia la Români, se opria și la Blaj. Așa s'a făcut poate, că ultimul său articol publicat în presa română a apărut în coloanele organului nostru (numărul de Crăciun din anul trecut). Din prilejul morții sale, întreagă presa noastră și cu ea Românimea întreagă a plecat steagul cernit în fața meritelor acestui mare bărbat cel pentru cultura limbii noastre române.

Locale. Măine, Dumineca după Botezul Domnului, *va predica* în catedrală *pâr. Ioan Pop-Zăicani*, profesor la școala normală de învățători.

— Ca totdeauna, *serbarea anului nou s'a făcut și de astădată cu o liturgie solemnă, pontificată de I. Preasfinția Sa mitropolitul Vasile*, care a și predicat. După serviciul divin s'au ținut la curtea mitropolitană recepțiile obișnuite. În numele clerului gremial și a institutelor a vorbit *Mgr. Dr. Izidor Marcu*, asigurând pe Escelența Sa de tot sprijinul în lupta grea pentru apărarea și consolidarea sântei noastre biserici și a instituțiilor ei. Mulțumind, *pâr. mitropolit* a insistat asupra greutăților avute în ultimul an și a rezultatelor obținute. Privește în viitor cu

nădejde deplină, pentru că simte, că unde e primăjdia mai mare, este Dumnezeu mai aproape. — După recepții a urmat un banchet, la care au fost invitați toți șefii de oficii, precum și alți onorațorii ai Blajului.

— *Reprezentăția teatrală* dela revelionul din Sâmbăta trecută a reușit cât se poate mai bine. Rolurile studiate cu grije ale tuturor actorilor au transpus publicul pe câteva ceasuri în epoca atât de potrivit caracterizată de autorul »Scrisorii pierdute«. Cu deosebire au plăcut dd. Denghel, Racoșian, Bucur, Suci, precum și dșoara Nemeș. Venitul de peste două mii Lei a trecut în beneficiul Casinei.

— Increștăm cu bucurie, că de o vreme încoace *luminatul orașului nostru s'a îmbunătățit simțitor*. Ar mai fi acum de dorit, ca și distanța dela capătul orașului (»Plugarul«) până la gară să fie scoasă din întunericul insuportabil. Știm, că acest teritor aparține Blajului-sat, dar lumina ce s'ar face ar servi exclusiv interesele orașenilor și astfel trebuie să se găsească o cale pentru aranjarea lucrului.

Dela soc. de editură „sf. Unire“. Comitetul de acțiune roagă pe dd. protopopi, a căror tracte încă n'au aranjat primele două rate la numita societate, să trimită de urgență Administrației centrale capitulare, în dublu exemplar, conspectele referitoare la preoții lor. E vorba de câte 225 Lei după câte 10 acții.

Alte daruri pentru orfelinat și congregație. E vorba de o sumă de 12.500 Lei colectate de *pâr. Teofil Popoviciu* (America) pentru orfelinat și de alte 13.500 Lei trimise, în mare parte dela sine, pentru congregația de surori din partea *pâr. Leon I. Manu* tot din America. — Tot aici încreștăm și suma de 500 Lei donată de rudeni în amintirea văduvei *Amalia N. Moldovan*, care a murit la 8 Ianuarie 1923.

Asociațiunea dela Sibiu ne roagă să anunțăm, că din cauza unor dificultăți tehnice, *tragerea a doua a loteriei* a trebuit să fie amânată până la *31 Martie c.*

Telefonul „Unirii“.

D. Sibiu. Da, am citit și noi rechizitorul aspru, dar interesant, ce se face, în numărul de anul nou al »Adevărului«, bisericii ortodoxe. Este ceea ce am simțit totdeauna și ceea ce trebuie să simtă cu toții: ortodoxismul este incapabil de-a ridica țara la înălțimea morală neapărat necesară pentru existența ei. — Părțile mai însemnate le vom da și noi în numărul viitor. Ar fi pagubă să nu le cunoască și cititorii noștri.

„Târnava“. *Diclosânmartin.* Fiindcă afară de »Carpații« dela Brașov, cu cari ni-e silă să mai stăm de vorbă. Vați găsit și Dvoastră atinși prin cele scris de noi referitor la »decorații«, ținem să precizăm de nou, pentru că să înțelegeți în sfârșit și Dvoastră, următoarele: Ca preot nime nu poate fi distins decât pentru merite de ordin bisericesc, a căror apreciere cade în competența exclusivă a autorității bisericesti. Vom increșta deci numai decorațiile, cari se vor da preoților pentru atari merite. Dar aceasta, vedeți, nu înseamnă, că un preot, fie și Onoratul DV. redactor, nu ar putea să aibă și merite de altă natură, »extrabisericescă«, cum o numiți ori chiar politică, cum vedem că e cazul, și atunci, evident, pentru atari merite el poate fi propus, din partea prefectului bineînțeles, spre a fi decorat, cu decorații chiar foarte însemnate. Ei bine, aceste decorații noi, ca organ bisericesc, nu le onorăm. Și nu le putem onora, pentru simplul motiv, că altfel am ajunge în situația de-a trebui să punem bunăoară pe *pâr. Deac* din Somestelnic alături de venerabilul nostru vicar general și prelat papal *Dr. Izidor Marcu*, cari au primit aceeași decorație, iar pe cutare părinte protopop, care a luat o decorație și mai mare, chiar binisor înaintea acestuia. Or, vedeți, aceasta nu se poate și de aceea suntem siguri, că M. Sa Regele nu se va supăra pe noi din cauza atitudinii noastre. Și nu o va face, chiar dacă drăguții de »Carpații« dela Brașov ne gratifică pentru ea cu titlul de »trădători«. — De acum, sperăm că vom fi înțeleși. Dar dacă redactorul DV. încă tot n'ar înțelege, putem să deschidem pe seama dânsului, aici la Blaj, un curs special asupra acestui obiect.

R. Iapa. Achitat până în 31 Dec. 1922. Anul 1921 privește vechea administrație. Adresați-vă deci în cauză dlui Vasile Suci, prefectul tipografiei seminariale.

A. Votș. Pe 1922 sunteți în rând. Dela Ordinariat n'am primit nimic până acum.

M. Rediu. Foaia va merge din 1 Oct. 1922. Abonamentul pe 1922 achitat.

N. Coruia. Pe 1922 mai restăți 20 Lei. Adresa s'a schimbat.

S. Valea-oalugărească. Suma trimisă am primit-o.

Văpsitorie și curățire chimică.

Văpsitorie de
VULPI și BLĂNURI la:
„Kristály“,
CLUJ.

Expediția prin poștă. — Ambalajul gratuit.
In Blaj e reprezentat prin comerciantul
Traian Novac.

Lloyd 575—33—50

Stropitoare de vii și părți constructoare de metoda

„Austriac și Wermoral“.

se găsesc la

FRAȚII PAULINI
Fabrică de articole de aramă în AIUD.

Se primește: Inzestrarea, aranjarea și repararea fabricelor de spirt și de chimicale.

Fabricăm Cazane de fierț rachiu

căldări de spălat, văpsit

□ și de tăbăcărie □

In condițiunile cele mai favorabile.

(16) 20 -52

ATELIER DE PICTURĂ
BISERICESCĂ

VIDOR & MĂGOJAN

DEJ, Strada N. Iorga 24.

Se primesc spre executare: **picturi de biserici, iconostase**

: : **prapori.** : :

Se pot comanda răstigniri artistice, cari se trimit și prin postă.

ABONAȚI

„COSINZEANA“

singura revistă românească de familie, ilustrată bogat și cu numeroase articole, poezii, nuvele, schițe, ghicitori, etc. (40) 1 3.

ABONAMENTUL 120 LEI PE AN.
ADRESA: CLUJ, PIATA CUZA VODA, 16

Numere de probă gratuit.

Cereți pretutindeni „Unirea“!